

VAKMANSCHAP IS MEESTERLIJK...

Foto: Werner Ero

Het was tijdens de dCS presentatie bij Rhapsody in Hilversum. Het onderwerp: weergave van DSD Audio via USB: een door dCS voorgestelde open standaard om DSD oftewel Super Audio muziekbestanden downloadbaar en afspeelbaar te maken in een computeraudio omgeving.

BERT OLING

We raakten na de indrukwekkende muzikale demonstratie in gesprek met de persoon die ons muzikaal zo verwend had: Bert van der Wolf, opnametechnicus en producer en al jaren betrokken bij de ontwikkeling van de producten van dCS. Je komt zijn naam regelmatig tegen op de hoesjes van toonaangevende muziekproducties van bekende labels als Turtle Records, Challenge Classics en nog een paar anderen. Voor ons, Theo Wubbolts en ondergetekende alle reden om een afspraak te maken met deze bescheiden vakman om in zijn eigen studio te praten over muziekproducties in brede zin. Maar het is natuurlijk niet alleen bij praten gebleven, er is vooral geluisterd, waarbij de nadruk lag op zijn meerkanaalsproducties. Een les in luisteren...

Ik ging naar Bommel om de brug te zien

Op een maandagochtend koers ik naar Midden Nederland. Nederland is klein en zo tegen tien ben ik in een dorpje aan de Waal scheef tegenover Zaltbommel. De nieuwe Nijhoff brug en natuurlijk de toren van Zaltbommel is te zien tegen een zonnig enigszins heijge najaars-

lucht. Bert van der Wolf heeft zijn studio ingericht in de volledige verbouwde werkruimte van een voormalige garage. Veel zorg is besteed aan de akoestische omgeving. Op een organische manier is hij erin geslaagd de ruimte akoestisch zo in te richten dat de voor afwerking van stereo- en meerkanaalsopnames noodzakelijke droge akoestiek nergens storend is. Nee hier geen dode kamer effect zoals ik dat vaak meemaak, niet dat gevoel van druk op je oren en cortex, die je voortdurend doet verlangen naar appeltjesgroene weiden en kwinkelerende vogeltjes...

Wie is

Eerst maar eens bijpraten. Na eerst elektronica te hebben gestudeerd, verlegde Bert zijn focus naar de muziek en muziekregistratie en wel bij wat tegenwoordig de opleiding Art of Sound van het Koninklijk Conservatorium te Den Haag heet. Afgestudeerd in 1990 met de kwalificatie Tonmeester is hij een aantal jaren actief geweest in de wereld van pop en daaromtrent. Maar gezien zijn conservatorium achtergrond (piano en gitaar) trok de akoestische muziek (jazz en klassiek) hem meer aan. Niet in de laatste plaats omdat hij merkte dat hij het heerlijk vond om te werken in een omgeving waar 'natuurlijk' geluid centraal stond en de wisselwerking met de muzikanten één was van streven naar een optimaal gehoormatig en artistiek resultaat in zo'n omgeving. De opname en de postproductie kant (we fix it in the mix) van de popwereld was hem te steriel. Hoewel, het moet gezegd worden, de Venice pro-

ductie voor Turtle Records uit 2005 een voorbeeld is van hoe het ook kan. Bert heeft een aantal jaren voor Channel Classics gewerkt en is daarna als zelfstandig opnametechnicus/producer/adviseur verder gegaan voor diverse labels en maatschappijen, de laatste jaren onder de naam North Star Recording Services. De lijst van producties waar hij actief zijn stempel op heeft gedrukt, is ronduit indrukwekkend en behoort qua opname en muzikale kwaliteit tot de top.

Wat en hoe...

Het geheim van de smid, keukengeheimen, Bert doet niet geheimzinnig over datgene dat volgens hem tot een succesvolle productie leidt. Allereerst natuurlijk goede muzikanten en bijbehorende muziek en een opname-ruimte met voor de op te nemen muziek goede akoestische eigenschappen. De gereedschappen die Bert verder meeneemt zijn allemaal 'top of the bill': microfoons van o.a. Sonodore, bekabeling van o.a. Silltech, elektronica van dCS en Spectral, luidsprekers van Avalon. Alles wordt vastgelegd op een harde schijf in een Apple omgeving. Ons bezoek in Haaften behelst in feite de 'Day after' zo'n productie. Want daar in Bert zijn studioruimte begint de

Bert van der Wolf: "Ik knip nooit meer met de partituur er bij, wel met een soort onderbuik-gevoel."

afwerking van de muziekregistratie. Audiofielen kunnen gerust zijn, de harde waren die Bert daar gebruikt zijn van het beste dat onze branche heeft voortgebracht. We komen weer de zelfde merken tegen: Avalon, dCs, Spectral, Siltech. De afliuisterconfiguratie is een zes-kanaals waarbij twee Avalon Eidolon's het hoofd-luidsprekerstel vormen. Bert zijn specialiteit is de meerkanaalsopname op SACD als drager. Theo en ik waren vooral benieuwd naar het gehoormatige resultaat. Jammer genoeg is meerkanaals in audiofiel kringen geen echt issue meer, stereo is weer helemaal in. Meerkanaals audio is, uitzonderingen daargelaten, vooral een issue bij de muzikale en effectondersteuning van beeldproducties. Het is dan ook lang geleden dat ik op een audioshow of bij een dealer een overtuigende meerkanaals muziekdemo heb gehad. Maar daar kwam in Haaften verandering in!

Werkelijkheidsweergave: een cultuurschok

Bert is een ontspannen causeur, hij weet waar hij het over heeft, we hebben geen luchtfitserij of dogmatisch gepreek gehoord. Kort en goed komt het erop neer dat elk opnameproject uniek is. Standaardoplossingen bestaan niet. Wij denken dat Bert een aantal unieke eigenschappen voor een 'Tonmeister' in zich verenigt. Hij heeft een feilloos ge-

Jan Willem de Vriend: Bij 'Twee' zit ik alleen maar te genieten..."

om een goede stereo setup te maken in een live-concert omgeving, laat staan dat je alle parameters in de hand hebt om dat in een 5.1(2) setting te doen.

Een paar voorbeelden:

ImproviSatie, Michael Gees, piano (Challenge Classics)
Om maar met de deur in huis te vallen, deze piano opname behoort al in stereo tot het beste dat van dit instrument is vastgelegd. We hadden de opname tijdens de dCS demo bij Rhapsody in stereo gehoord en toen waren we al gevallen voor de ongelooflijk mooie toonbalans, de perfecte verhouding tussen direct en indirect geluid en niet te vergeten de fenomenale dynamiek. Ik heb toen snel zelf de SACD aangeschaft en in heel wat luistersessies als referentie gebruikt.

Maar in Haaften kwam de aap echt uit de mouw. Hoe mooi stereo ook kan zijn, in het meest ideale geval kijk je bij akoestische muziek via een breed venster in een opnameruimte. Meerkanaals luisterend waren alle typische stereoparameters als oplossend vermogen, klankvolume, afbeeldingsgrootte, stereo-diepte en -breedte schijnbaar niet meer van belang. Er stond in die studioruimte een vleugel in de ruimte, tastbaar, alleen niet zichtbaar. Er was muziek in de ruimte: wat een timing, wat een kleur, wat een toonvorming – ik begrijp nu nog beter wat mijn pianofut bedoelde als ze tegen mij zei: kleur dat akkoord nu eens mooi – en wat een dynamiek, onbepaald, maar nooit hard. Natuurlijk was de afspeelketen daar ook debet aan, maar toch. Adembenemend.

In HVT van september 2012, over deze Beethoven: Sublieme uitvoering, interpretatie én opname. Een 'must have'!

voel voor microfoonplaatsing in een live situatie. Doordat hij zich niet laat opjagen door studiomangers is hij ter plekke in staat om kleine veranderingen aan te brengen en net zo lang door te gaan totdat het resultaat naar zijn oren goed is. Muzikanten hebben dan ook het gevoel bij hem dat het wel goed komt. En hij kan altijd in de nabewerking nog de puntjes op de i zetten. Het lijkt allemaal zo simpel maar Theo en ik weten als geen ander hoe moeilijk het is

Beethoven, Symfonieën, Nederlands Symfonie Orkest, de Vriend (Challenge Classics)

De zaal van het Twents Muziekcentrum ken ik redelijk, maar ik moet zeggen dat ik van de sokken was toen ik de openingsmaten van Beethoven's Vierde Symfonie hoorde. Ik zat op dat moment in Bert's studio op de gouden luis-terplaats achter de knoppen. Met mijn ogen dicht waande ik me op rij 10 in Enschede. De kwaliteiten van de zaal, maar vooral die van het orkest op het podium deden mij beseffen dat muziekgenot een heel merkwaardig fenomeen is. Aan de ene kant is ons muzikale geheugen heel kort aan de andere kant heeft ons perceptiesysteem maar een heel kleine impuls nodig om een feest der herkenning op te roepen. Inderdaad rij 10 maar dan zonder die snuivende voorbuurman.

Waar moderne opnametechniek nog wel eens in de valkuil valt van over-detaillering en een zoomachtige techniek om solo's naar voren te halen. Niets van dat alles bij deze opname, op de één of andere manier zijn Bert van de Wolf, dirigent Jan Willem Vriend en de musici van het Het

Orkest van het Oosten (in het buitenland aangeduid als The Netherlands Symphony Orchestra) er in geslaagd een slank maar vooral spannend geluidsbeeld neer te zetten. Ik denk dat menig verweende muziekliefhebber uit de Randstad van te voren zijn neus zou hebben opgehaald: wat kun je nu verwachten van zo'n provincie orkest? Maar eerlijk, kippenvel zowel muzikaal als opnametechnisch. Beethoven revisited.

Er zijn op die bewuste maandag nog heel wat opnames de revue gepasseerd. Vaak opnames die ik wel kende in stereo uitvoering zoals Jungle Boldie (Challenge Classics), met Maarten Ornstein (tenor sax en basklarinet) Tony Overwater (akoestische en elektrische bas) en Wim Kegel (drums). Opgenomen, akoestisch, in een klein kerkje. Zoals Bert van de Wolf het dan vertelt: "gewoon een beetje schuiven". Vooral het slagwerk leek een probleem maar niet heus, toen de muzikanten tegen een achterwand werden geplaatst. Behalve dat de muziek heel spannend is met mooie soli van de instrumentalisten, bleek met name in de meerkanaalssetting wat de impact van zo'n slagwerkit kan zijn als je die nu eens niet, zoals bijna standaard in de pop en jazz in een drumhok wegwerkt maar gewoon akoestisch mee laat doen. Dan blijkt de meerwaarde van een zorgvuldig opnameproces, waar muzikanten nog echt naar elkaar luisteren, elkaar vinden in timing en dynamiek. En een opnametechnicus die al die elementen verbindt.

Wij danken Bert voor zijn tijd en zijn toewijding!

Beethoven

Jan Caeyers:

Ludwig Van Beethoven wordt beschouwd als een van de grootste componisten aller tijden en hij is tot op de huidige dag uiterst populair. Dit is de eerste biografie in het Nederlandse taalgebied die het gehele van zijn leven en werk omspant. Het is het verhaal van een kunstenaarscarrière: het beschrijft Beethovens ontwikkeling als componist en de muziekwereld in zijn tijd. Jan Caeyers portretteert Beethoven als geniaal componist, maar gaat ook in op zijn uiterst gecompliceerde en getourmenteerde persoonlijkheid.

ISBN: 978 90 234 2906 7

Voor meer informatie

www.northstarconsult.nl

www.turtlerecords.com

DEALER van o.a.: BOWERS & WILKINS 800serie, MARANTZ, TOTEM, REGA, MUSICAL FIDELITY, TANNOY, CANTON, DENON, REL, BOSTON, PIEGA, AUDIO QUEST, CLASSE, SONOS, NAD, DALI, CAMBRIDGE, etc.etc.

WWW.OVERGAAUW.COM

Breestraat 146-148 Leiden Tel: 071 - 512 68 62